СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXXII. Число 5. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 8. січня, 1924.

VOL. XXXII. No. 5. Jersey City, N. J., Tuesday, January 8, 1924. THREE CENTS

КУЛИДЖ ЗА ПЛЯНОМ МЕЛОНА БЕЗ ЗМІН

ВАШІНҐТОН, 4. січня. — Президент Кулидж заявився виразно проти всяких змін проекту Мелона про зменчення податків. Спеціяльно заявився проти домагань фармерського бльоку в конґресі, щоби податки зменчати так, аби фармери дістали з сього найбільше полекші.

УРЯД ПОЯСНЯЄ ПРОЄКТ МЕЛОНА

ВАШІНҐТОН, 4. січня. — Департамент скарбу подав до публичного відома пояснення уряду про плян Мелона щодо обниження особистих податків. Уряд пояснює, в чому лежить зміна в порівнанню з додатковим законом з 1921. року та чому якраз таку зміну проектується.

НІМЕЦЬКО-АМЕРИКАНСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ ЗА ВОЄННІ ВІДШКОДОВАННЯ

ВАШІНҐТОН, 4. січня. — Праці мішаної американсько-німецької комісії для розглянення взаїмних претенсій горожан Злучених Держав та Німеччини до себе з приводу війни поступили вже так далеко, що комісія видала вже заяву про основи, після яких будеться рішати такі претенсії.

ПОТАЄМНІСТЬ В СПРАВАХ МИТА

ВАШІНҐТОН, 4. січня. — Одно норвезьке підприємство для виробу нітрату (дуже потрібного для рільництва) внесло до уряду спротив проти проєкту піднести мито на нітрат о 50 процент та зажадало від уряду, щоби він дав йому можність переглянути документи Федеральної Митової Комісії, щоби могти краще виробити свій протест. Комісія заявила, що її документи є тайні та вона не покаже їх приватним підприємствам.

ГУВЕРОВИ НЕ ПОДОБАЮТЬСЯ КОНҐРЕСОВИ БЛЬОКИ

ЕМПОРІЯ, Канзас, 4. січня. — Одна місцева ґазета подає листа від секретаря торговлі Гувера до редактора її, в якому Гувер нарікає на сотворення бльоків в конґресі. Гувер уважає бльоки признакою занепаду демократії та завороту до диктатури.

МІНІСТЕР СУДІВНИЦТВА ПРОТИ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНЦІВ

ВАШІНҐТОН, 4. січня. — Ґенеральний прокуратор (міністер судівництва) опублікував листа, в якому він обороняє каранне всіх тих, що підчас війни виступають проти державної політики. Він протестує проти називання таких людий політичними вязниками та проти підсування погляду, що буцімто їх карається проти правила про свободу слова.

КОШТИ ДЕРЖАВНОГО ЗАРЯДУ ЗЕЛІЗНИЦЯМИ ПІДЧАС ВІЙНИ

ВАШІНҐТОН, 4. січня. — Ґенеральний директор зелізниць заявляє, що федеральний уряд сплатив уже всі домагання зелізниць з приводу заряду зелізниць урядом підчас війни. Кошти перебрання зелізниць на федеральний уряд виносять 1 міліярд 696 міліонів долярів.

ІМЕНОВАННЄ ОФІЦИРІВ ДЛЯ ЛЕТУ ДОВКОЛА СВІТА

ВАШІНҐТОН, 4. січня. — Департамент війни іменував чотирох офіцирів для лету довкола світа, що має початися на весну. Злучені Держави мають представляти в сих межинародних перегонах майор Мартин і поручники Смит, Нелсон та Вейд.

УРЯД ПОДАЄ, КІЛЬКО ОРУЖА ПРОДАНО МЕКСИКОВИ

ВАШІНҐТОН, 4. січня. — Департамент війни заявляє, що досі продано федеральному урядови Мексика 5,000 крісів, 8 аеропланів та 5 міліонів ладунків амуниції. Мексико заплатило готівкою половину продажної суми.

В СПРАВІ СЛІДСТВА ЩОДО ВИЗНАННЯ РОСІЇ

ВАШІНҐТОН, 4. січня. — Внесення сенатора Бори щодо визнання московського большевицького уряду застрягло, поки в повній палаті сенату не відбудеться над ним вступна дебата. Ся дебата почнеться в понеділок, і доперва після неї установлять комітет для розслідження Росії.

ЦІКАВІ ДОСЛІДИ З РАДІОМ

НЮ ЙОРК, 4. січня. — Досвіди з радіом (бездротним телефоном) показали, що голосові филі, переслані радіом, можна чути навіть в тунелю під землею. Підчас проб прилади переслали голос електричними филями попід воду ріки Гудсону до робітників, що працювали 80 стіп під поверхнею ріки. Досвіди показують, що радія можна буде вживати для захорони підземних робітників від небезпеки.

НАСИЛЬСТВА ПІДЧАС ЗЕЛІЗНИЧОГО СТРАЙКУ НА КУБІ

ГАВАНА, Куба, 4. січня. — Підчас зелізничого страйку, що триває вже від довшого часу, прийшло в кількох місцях до ріжних насильств. В одному місці навіть хтось підложив під зелізничий тор ладунок динаміту. В другому страйколоми стріляли на страйкарів. В ще инчому страйкарі виколіїли поїзд, при чому погиб машиніст.

ВІДВАЖНИЙ ІНЖИНЕРСЬКИЙ ПЛЯН

КВІБЕК, Канада, 4. січня. — Говард Барнес, професор фізики на університеті Меґила, виступив з проектом увільнювання канадійських портів Квібека та Монтреалю від ледової криґи так, що сі порти будуть могли бути отворені для торговлі через цілий рік та не замикатися на зиму, як се робиться досі.

ХОЧУТЬ БІЛЬШЕ ІМІҐРАНТОК.

ВАШІНҐТОН, 4. січня. — Департамент праці почав послідними часами діставати зі західних стейтів листи, що Злучені Держави допускають досить мущин, але не досить жінок.. Радять, приміром, щоби на кождих трох мущин пускати чотири женщини.

ПРИХИЛЬНИКИ БОНУСА СЛАБНУТЬ.

ВАШІНҐТОН, 4. січня. — Прихильники бонуса почали слабнути, як се видно з того, що більшість їх бльоку перестала вже домагатися, аби справа бонуса була вирішена перед питанням зниження податків.

ПЕРЕЛОВИЛИ ПОКЛИК КОРАБЛЯ О ПОМІЧ.

СІЕТЕЛ, Вашінґтон, 4. січня. —В сьому одержано нині радіову депешу, в якій якийсь корабель просить о як найскоршу поміч. Депеша не говорила, на жаль, ані, як корабель називається, ані де він положений.

Рівночасно одержано другу депешу, в якій подано, що корабель зветься Емпрес оф Раше, та сказано, де він нахоходиться. Догадуються, що перша депеша відноситься до другого корабля, загроженого лютуючою бурею.

ПОЛЯКИ МІЖ СОБОЮ

Дуже часто появляються в тих польських часописах, які поборюють теперішний уряд. слова що дуже влучно представляють моральний рівень польських партій і провідників польського народу, Н. пр. часопис „Час" нарікає, що тепер одиноким засобом політичної боротьби стала клевета і терор, а найбільш почитними стають „револьверові" часописи (додамо від себе: усі кресові, без винятку), а найбільш впливовими письмаки, що всьо зогиджують і плюгавлять (н. пр. Прушиньскі) (пр. редакції).

Якась дика орґія політичних пристрастий охопила не лише денники і знаменитих письменників але й цілий громадський збір". „Перестає поволи ділати всяке почутте справедливости супроти політичного противника, супроти якого вільно всьо".

КОМІСАР ЛУНАЧАРСЬКИЙ В НІМЕЧЧИНІ.

З Берліна доносять, що Комісар народної освіти радянських републик Олександер Луначарський прибув туди. З його приїздом звязують справу запрошення німецьких професорів до російських університетів. Се запрошення голодуючих німецьких вчених являється формою пропаґанди на користь радянської Росії.

НОВИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС У ЛЬВОВІ.

Перед трибуналом присяжних судів у Львові розпочалась розправа проти Івана Кізими, б. команданта постерунку української жандармерії в Білці Шляхотській. Кізиму обвинувачує прокуратор у злочині вбивства і публичного насилля Розправу росписано на сім днів. Боронять: др. Лев Ганкевич і др. Вол. Бачинський.

ПЕРЕДВИБОРИ ДО РАД НА УКРАЇНІ.

На Україні переводяться тепер предвибори до Рад. Совітська преса стверджує, що передвибори відбуваються хаотично, без особливого зацікавлення з боку населення.

ЛИСТ ФРУНЗЕ ДО РЕДАКЦІЇ

У „Вістях" поміщено лист вожда червоної армії на Україні Фрунзе такого змісту:

„В деяких часописах поміщено неточний зміст моєї промови на жовтневім святі в справі української еміґрації. Кажучи про перелом настроїв деяких кол української еміґрації, я згадав про каяття Тютюника і прохання Грушевського о дозвіл повернути на Вкраїну. В донисях газет сказано так, що я поставив Тютюника на рівні з Грушевським. Цього не вільно так розуміти. Згадані Згадані факти навів я поруч тільки тому, щоб підкреслити, що обидва кроки Тютюника і Грушевського однаково свідчать про правильність совітської політики в національній справі.

НОВІ НІМЕЦЬКІ КОЛЬОНІЇ В РОСІЇ

В Москву надійшло подання професора Ламма, який разом з 870 німцями просить радянський уряд про дозвіл утворити в Росії нову німецьку кольонію. Ця кольонія хоче заарендувати 100 тисяч десятин землі, для експльоатації якої має в свойому розпорядженню капітал в міліон золотих карбованців і с.-г. інвертар. Проект Ламма стрінув повне співчуття радянського уряду.

БЕРҐДОЛЕВА МАТИ ЗА ПОМИЛУВАННЄМ

Мати американського дезертира-міліонера Берґдола, котрий тепер перебуває в Німеччині, а котрого свого часу хотіли вхопити силою до Франції, внесла до німецького уряду прозьбу о помилуванне заговірників, засуджених недавно на вязницю.

ЛІКВІДАЦІЯ НЕҐРАМОТНОСТИ В КИЇВЩИНІ.

Не зважаючи на фінансові труднощі, майже по всіх селах Київщини працюють курси для неграмотних. В цілій Київщині зорґанізовано минулого року 716 курсів, через які перейшло 20.000 учеників. Цього року працює там 1276 курсів для ліквідації неграмотности, а 270 курсів для малограмотних.

УКРАЇНСЬКА ШКОЛА НА КАТЕРИНОСЛАВЩИНІ.

В більшости шкіл Катеринославщини навчання провадиться по-українськи. На 570 учителів Катеринославщини є 438 Українців.

РАДЯНСЬКИЙ ЕКСПОРТ.

Радянський уряд у великій кількости вивозить хліб за кордон. За останні тижні експорт хліба через Балтійські порти дуже виріс. До Ревеля щоденно приходить коло 100 вагонів, вагою до 1600 тон; в Латвію — до 2.000 тон. Протягом падолиста з Росії вивезено в Латвій 15.000 тон хліба. Фінляндська торговельна кампанія закупила 30.000 тон жита. До Ревеля прибув перший транспрот російського сиру. Цими днями через Ревель відправлено, переважно до Англії й Швеції, великі транспорти льону.

НАЦІОНАЛЬНИЙ СКЛАД ПРОФЕСІОНАЛЬНИХ СПІЛОК НА УКРАЇНІ

Національний склад Професіональних Спілок на Україні є такий: Українців 44 прц. а решта Москалі і Жиди. В одеських професіональних спілках знає українську мову тільки 18 прц. робітників, читає по українськи 8 прц. В Миколаєві 66 прц. Москалів 4 прц. Українців, решта Жид ні Поляки.

Серед залізничників 55 прц. Українців. В Київських Профес. Спілках 37 прц. Українців. Всі Українці тих спілок домагаються українізації всіх установ.

АПОСТОЛЬСЬКИЙ АДМІНІСТРАТОР УКР.-КАТ ЦЕРКВИ НА БУКОВИНІ О. ЗЛЕЙКО У ЛЬВОВІ

Дня 10 м. м. приїхав до Львова апостольський адміністратор укр.-кат. церкви на Буковині о. Злейко. Апостольського адміністратор приняв митрополит Шептицький на довшій авдієнції, на якій обговорено справи, звязані з життєм української католицької церкви під румунською окупацією.

ЖИТТЯ В КИЇВІ.

Берлінський „Руль" в статті п. з. „Картинки русской жизни" подає цікаві відомости про Київ (як бачимо, Київ після „Руля" також — „русскій") на підставі одержаних звідти листів.

ПАРТІЯ ПРАЦІ ГОТОВИТЬСЯ ОБНЯТИ НЕЗАДОВГО КЕРМУ ДЕРЖАВОЮ У СВОЇ РУКИ

ЛОНДОН, 5. січня. — Артур Гендерсон, котрий не вийшов послом до парляменту але грає важну ролю в проводі Партії Праці, заповідає, що консервативне правительство Болдвина буде повалене дня 17-ого с. м., коли прийде до поділу сил в парляменті. Іншими словами, каже він, найдальше до місяця Ремсей Мекданелд буде вже мати керму державою у своїх руках.

Правительство Партії Праці, каже Гендерсон, буде дійсним живим і чесним правительством, яке не зведе краю на пси, але виратує його з прикрого становища. Одначе у всякому випадку, на його думку, Партія Праці мусить бути готова і на нові вибори.

ПОВІНЬ ЩЕ ЗАЛИВАЄ ПАРИЖ

ПАРИЖ, 4. січня. — Повінь в ріці Секвані зростає але вже поволійше аніж в кількох перших днях.

Повінь заливає ще поволи деякі частини Парижа, але переляк вже пройшов, бо міська влада заявляє, що небезпека для міста проминула.

Іза сеї небезпеки кілька фабрик спинило роботу.

Міська влада заопікувалась тисячами осіб, що втікли з передмість перед потопою.

БОГАТО ЗАМОВЛЕНЬ НА ЛІТАКИ У ФРАНЦІЇ

ПАРИЖ, 4. січня. — Французькі фабрики літаків мають стільки замовлень, що не вистарчає їм робітників. Тепер мусять вони спроваджувати фахових робітників з Англії й Італії.

Вони мають замовлення для „малої антанти" (Чехо-Словаччини, Румунії, Югославії), Росії, Італії, Японії, Еспанії і південно-американських републик.

ЕГИПЕТСЬКИЙ ПОСОЛ ПРИВІЗ РІДНУ ЗЕМЛЮ ДО ПАРИЖА

ПАРИЖ, 3. січня. — Сюди приїхав перший посол Египту, Факрі паша і привіз зі собою завиток рідної землі зпад ріки Нілю.

Всі, що відвідали його, щоб привитати з пероля і гостиною египетського дипльоматичного представника на французькій землі, дуже заінтересувались сею новиною. Найбільше враження вона зробила на египетських студентів у Парижі.

СТРАЙК ПРИ ПОМОЧІ „ПАСИВНОЇ РЕЗИСТЕНЦІЇ"

БЕРЛІН, 4. січня. — В Берліні й околиці металеві робітники зачали страйк при помочі „пасивної резистенції" (бездільного опору). Вони приходять до фабрик, але нічого не роблять.

Се протест проти знижки платень і заповідженого 10-динного дня праці.

МАДЯРИ ВІДКИДАЮТЬ ПОМІЧ ЛІҐИ НАРОДІВ

ВІДЕНЬ, 4. січня. — Бувший угорський премієр ґраф Апоні заявився проти приняття помочі Ліґи Народів для економічної відбудови Угорщини. Він каже, що краще відкинути таку поміч, бо вона і невистарчаюча і вимагає завеликих уступок для аліянтів.

Таксаму аґітацію веде мадярська молодіж.

ВЕНІЗЕЛОС В АТЕНАХ

АТЕНИ, столиця Греції, 4. січня. — Елевтеріос Венізелос вже приїхав сюди.

Ліберали предкладали йому премієрство, але він відмовився приняти се становище.

Політичні партії, які є за републикою, приняли його холодно іза його мовчанки про питанне державного устрою в Греції.

НАХАМКЕС ПРОТИ ГЮСА

МОСКВА, 4. січня. — Редактор большевицького урядового дневника Известия, Стеклов (Нахамкес) виступив у своїй ґазеті проти заяви американського державного секретаря Гюса, що Росія мусить віддати Америці довги з часу по упадку царату.

Він каже, що Америка виплатила 187 міліонів долярів бувшому російському амбасадорови Борисови Бахметеву на власну руку, не питаючись Росії, а навіть всупереч її осторогам, отже тепер не має права домагатися звороту тих довгів.

ЗІНОВЄВ ПРОТИ ГЮСА

МОСКВА, 4. січня. — Голова петроградського совета і „комінтерна" (комуністичного інтернаціоналу) Зіновєв заявив, що документи, які Гюс оголосив, се підрібки міжнародніх обманців.

Він сказав, що оголосить всі вказівки, які „комінтерн" видав американським комуністам, якщо Гюс подбає про жертву в сумі пів міліона долярів на міжнародній рантунковий комітет.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ РОСІЙСЬКО-ІТАЛІЙСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНИЙ ДОГОВІР

РИМ, 4. січня. — Переговори у справі російсько-італійського торговельного договору вже на укінченню. Тепер розглядає його італійське правительство і советське правительство в Москві.

В тутешніх урядових кругах сподіваються, що обі сторони підпишуть його біля 1-ого лютого с. р.

ВЖЕ НАЙДЕНО ГРОБОВЕЦЬ ТУТАНХАМЕНА

ЛЮКСОР, Египет, Африка, 4. січня. — В могилі египетського фараона (короля) Тутанхамена вже викрито останню келію, де найдено гранітовий гробовець з його тілом (забальсамованим).

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тил. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

В ДЕНЬ ХРИСТОВОГО РІЗДВА.

В день Христового Різдва, в день приходу ідеї правди до походу проти кривди, люди повинні призадуматись над тим, які вже успіхи осягнула правда у боротьбі проти кривди, і скільки ще остається їй до зборення її та до остаточного запановання серед роду людського.

Українці мусять сказати, що ще богато, особливо на Україні. По всій Україні царить ще кривда ворожих наїзників.

Сорок-міліоновий нарід по перших зривах до вольности, знову упав хвилево у неволю, на сході у кайдани московських катів, а на заході у диби ляцьких паршивців і румунських шубравців.

Святим законом кождого Українця і кождої Українки повинно бути — боротись і працювати з як найбільшим завзяттем і посвятою, щоб ті соромні кайдани пірвати на кусні раз на все, безповоротно.

Сей закон стане ділом, коли кождий Українець і кожда Українка стане борцем за вольність України, воїном за правду проти кривди.

ЖЕЛАННЯ ВЕСЕЛИХ І ЩАСЛИВИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО ПЕРЕСИЛАЄ ВСІМ ЧЛЕНАМ І ЧЛЕНКИНЯМ У. Н. СОЮЗА

Головний Уряд У. Н. Союза.

ПРОТИ ВЯЗНЕННЯ ЗА ПОЛІТИЧНІ ПЕРЕКОНАННЯ.

Перед різдвяними святами вийшли з федеральних вязниць в Злучених Державах усі, що сиділи там за політичні злочини, за супротивлення проти участи Америки в світовій війні, за всякого рода радикальну пропаґанду і тим подібне. Був се святочний дарунок американського уряду не лишень тим, що терпіли за голошення своїх поглядів, як також усім тим, що цінять свободу висказування своїх поглядів.

Був се дальший крок до визволення людської думки з кайданів, в які її вкладають занадто скрайні оборонці старих порядків. Дальший крок в сьому самому напрямі буде зроблений, як також з усіх стейтових вязниць випуститься всіх тих вязників, що сидять там за ніщо більше, лишень за висказуванне своїх політичних переконань. Тоді й Америка буде могти похвалитися, що й вона зробила поважні поступи до здійснення ідеалу політичної свободи.

Як один з товчків у сьому самому напрямку треба признати заклик Соціялістичного Робітничого Інтернаціоналу до большевицького уряду в Москві за випущеннем на волю всіх політичних вязників, сидячих в большевицьких тюрмах. Заклик сей підчеркує, що вістки большевицьких ґазет та новинкарських бюр про заслання на Сибір картярів та спекулянтів се свідома чергова брехня, бо большевицький уряд засилає не за спекуляцію та картярство, але за переконання, противні большевикам. „Вчинки капіталістичної реакції в Европі", — говорить маніфест, — „не можуть рівнятися з вчинками російського советського уряду. Там соціялісти виняті зовсім зпід права. Там їх рабують з їх особистих і горожанських прав. Там їх просто рубають в пень. Послідними місяцями їх арешти стали масові. В одній Москві арештовано коло тисячу осіб. В Одесі арештовано 200. В Ростові 70. По других містах теж немало.

„Така доля стрічає не лишень провідників соціялістів-демократів, але й їх родини та приятелів. Нібито щоби не допустити до перервання слідчого поступовання, увязнених відтинається від всяких зносин із зовнішним світом. Частенько случається і таке, що їх висилається на засланне або до концентраційних таборів, не давши їм можности попращатися зі своїми родинами. У вязниці у Бутирці насилувано женщини, що попали туди як політичні вязні. Голодові страйки вязників щоденна справа.

„Кождої пятниці відсилають гурму вязників з Москви на „соціялістичну каторгу", що лежить на Воловецьких Островах. Старих і молодих мущин і женщин, студентів і робітників, висилають на ледові поля над Білим Морем, відтинають від всяких зносин з живими людьми одним почерком пера. Шлють політичних вязників також в Сибір, Туркестан, Наримський край та Туручанськ. Всі місця заслання царських часів, навіть найгіршого рода, знова набрали поважання. Про страшні умови подорожі, про безнадійні голодівки, божевільні вчинки, засуджених живцем на смерть, суспільність нічого не чує. Урядова преса (а другої в Росії нема) про се не пише ні словом. Кат працює потемки".

Злишно булоби додавати щонебудь до сього маніфесту, в котрім прецінь соціялісти говорять про своїх давних товаришів по партії.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.
ОРГАНІЗУЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ЗМІНА ПРЕЗИДІЇ НАРОДНЬОГО КОМІТЕТУ.

(Від власного кореспондента).

Зі Львова наспіли такі відомости:

На засіданню Народнього Комітету в суботу, 8. грудня, голова Народнього Комітету **др. Володимир Охримович** зголосив своє уступлення, яке мотивував особистими і політичними причинами. Після нього зголосили своє уступленне заступник голови **др. Володимир Бачинський,** генеральний секретар **др. Альфред Говикович** і заступник генерального секретаря **Федір Федорців.**

Народній Комітет приняв усі сі уступлення, висловлюючи при сім д-ру Вол. Охримовичеви подяку за його дотеперішню діяльність.

Так уступила ціла дотеперішня президія Народнього Комітету.

Слідуючої суботи, 15. грудня, Народній Комітет перевів вибори нової президії. Вибрано: головою **о. Олександра Стефановича,** заступником голови адвоката д-ра Пилипа Евина, ґенеральним секретарем редактора „Діла" **Михайла Струтинського,** заст. ґенерального секретаря редактора „Нашого-Прапора" **Михайла Глинку.**

* * *

Що означає ся зміна президії Народнього Комітету?

Як відомо, останній Народній Зїзд під впливом політиків, яких той сам Народній Зїзд покликав до проводу народньої трудової партії, приняв „автономічну орієнтацію", себто проголосив програму автономії західно-українських земель під Польщею. Сю „автономічну орієнтацію" пропаґував Народній Комітет у своїй діяльности після Народнього Зїзду в партійній пресі, на зборах і т. д.

Одначе не вся народня трудова партія погодилася на „автономічну орієнтацію". Вже на самім Народнім Зїзді була проти автономічної орієнтації поважна опозиция і тому резолюція, яка перейшла на Зїзді, не говорить виразно про домагання автономії ,тільки про „обєднаннє усіх земель, що знайшлися під владою Польщі, в одноцільну одиницю з повнотою політичних прав української нації на своїй землі".

Після Зїзду голова Народнього Комітету др. Володимир Охримович помістив у „Ділі" статтю п. н. „За автономію", вияснюючи, що під резолюцією Народнього Зїзду треба розуміти домагання автономії.

Чим далі, тим опозиция проти „автономічної орієнтації" в рядах народньої трудової партії зростала. В кінці зорґанізувалася вона як „незалежна ґрупа народньої трудової партії" і з днем 1. падолиста почала видавати свій власний щоденний орґан „Наш Прапор".

Отся опозиция проти „автономічної орієнтації" в рядах народньої трудової партії й була причиною, що президія Народнього Комітету уступила. На місце людий, яких політична діяльність звязала з „автономічною орієнтацією", до президії Народнього Комітету вибрано людий, які доси стояли в опозиції проти автономічної орієнтації.

Очевидно, сама зміна президії Народнього Комітету ще не покінчить боротьби в нутрі української трудової партії.

Незабаром має відбутися Народній Зїзд. Аж тоді, як Народній Зїзд прийме політичне рішення й вибере новий Народній Комітет, стане видно, яке становище займає українська народня трудова партія в справі боротьби західно-українських земель проти Польщі.

Одначе факт, що президія Народнього Комітету, яка проголосила й обороняла „автономічну орієнтацію", уступила, а її місце заняли противники автономічної орієнтації, — сей факт свідчить, що в народній трудовій партії почав зворот до направи того зла, якого накоїло в політичнім життю західно-українських земель проголошенням автономічної орієнтації.

Рівночасно ведеться в краю акція, щоби партії західно-українських земель, які стоять на становищі боротьби проти Польщі під прапором державности, утворити спільну орґанізацію. Та про се напишу докладно тоді, коли така орієнтація утвориться. ц

Берлін, 19. грудня, 1923.

Др. Михайло Лозинський.

З НАГОДИ СВЯТА РІЗДВА ХРИСТОВОГО ЖЕЛАЄ ЧИТАЧАМ І ПРИХИЛЬНИКАМ „СВОБОДИ" ВСЬОГО ДОБРА

Редакція і Адміністрація Видавництва „Свобода".

МИТР. АНДРІЙ ШЕПТИЦЬКИЙ В ПЕТРОГРАДІ

(З львівського Наш. Прапора).

—o—

Заходом Українців Петербуржан, особливо п. Лотоцького і Олександра Шульгина, пізнійших міністрів УНР. дозволив голова російської републики Керенський на поворот митрополита із заслання і свобідний виїзд за границі Росії.

Митрополит був змушений вибрати дорогу до Галичини через Швецію, задержуючись для полагодження деяких формальностий в Петроґраді.

Окружна дорога була правдоподібно вибрана для того, щоб оминути фронтові несподіванки і з огляду на здоровля.

Українська петроґрадська кольонія знала про день прибуття достойного гостя в столицю Росії. Тому два дні до до проїзду готовилась до належної зустрічі.

Було це в 1917 р., приблизно в половині марта.

Ранком о год. 11-тій зібралась на николаївськім двірці понад сотню найсвідоміших Українців і Українок, репрезентантів цілої петроґрадської кольонії, чекаючи нетерпляче голови української галицької церкви. Ожидали його також і чужинці: шведський консуль, пралати від польського петроґрадського єпископату, двох сенаторів від російського міністерства закордонних справ, представники від грузинської, білоруської і латишської петроґрадської кольонії по двох. На двірці мав службу помічник поліцмайстра столиці. Поїзд наближався. Усі тиснулись на перон. Галицький пралат і льокай, підержуючи митрополита під руки, помагали зійти з ваґону. Українська депутація поспішила достойникови з помочю.

З причини лихої погоди не можна було задержуватись довго на на дворі. Митрополит увійшов до спеціяльно призначеної для більших достойників почекальні, яку віддало міністерство внутрішніх справ для хвилевих услуг екселенції.

Враження митрополита на окружаючих було прекрасне: зовнішній вигляд величавої постаті о дуже симпатичних інтеліґентних чертах, чорні ряси, які пригадували присутним старинного апостола.

Захоплені митрополитом усі витали його оваційно.

Митрополит був одітий найскромнійше. Памятаю подробицю. На одній нозі був черевик, на другій кальош. Хора нога в кальоші обвинена чорною матерією.

П. Лотоцький і інж. Сидоренко представились і по одержанню благословеньства попросили митрополита до гостинної салі у двірці.

Тут скинув митрополит верхню одежу і зачав приймати ожидаючих.

Першими були Українці. Один з присутніх виголосив від імени петроґрадської кольонії привитальну промову.

Митрополит відповів на сердечне привитанне в дуже коротких але теплих і гарних словах.

Слідуючі були два польські пралати, які приклякши, одержавши благословенне, і поцілувавши ризи митрополита, виголосили промову по латинськи. Митрополит відповів їм в тійже мові. Росіянам відповідав по російськи.

Білорусинам, Грузинам і Латишам — по французьки.

По скінченню привитальної церемонії митрополит поблагословив всіх присутних хрестом і вийшов з двірця, а за ним густими рядами одушевлене зібранне.

Польський пралат просив митрополита заняти місце в епископальній кареті, однак митрополит, не надумуючись ні хвилини, подякував за услугу пралатам; всів до приготовленого Українцями самоходу і відїхав в товаристві українських священиків, а також п. Лотоцького і Шульгина до епископату, де було призначене для нього помешканнє.

Українське жіноцтво петроґрадської аристократії обкидало відїзджаючого митрополита оваційно цвітами.

Митрополит замешкав в епископській палаті і там заслаб. Хорував більше місяця.

Що днини Українці приходили на відвідини свого апостола віри.

По виздоровленню уладжено принятте митрополита в українському клюбі при ул. Миколаївській.

На спільній вечері виголосив митрополит історичну бесіду про єдність української церкви і спільну ідею українського народу по обох сторонах кордону.

Своєю смілою в той час промоою зеднав собі всіх присутних гостий і вніс сильне одушевленнє.

Не можу забути одної речі, яку бачив при загальній вечері. Коли подано було чай, він попросив без цукру, мотивуючи свою просьбу тим, що буджет його на засланню не вистарчав на таку роскіш як цукор і він мусів навчитись пити чай несолоджений.

По вечері, подякувавши за гостинність і тепле відношенне братів зза кордону, відїхав, попрощавшись до епископату.

Агатон Добрянський.

НА ПОМІЧ УКРАЇНСЬКИМ ІНВАЛІДАМ В ҐАЛИЧИНІ

Українська Громада в Ню Йорку, основана для підмоги інвалідам-борцям за волю свого народа кличе від себе до щирих сердець укріанської імміґрації в Америці, щоби з нагоди Різдва Христового поспішила з жертвами чи то колядою на поміч вірним синам України, котрі ставили свою груди за свободу і волю свого народу в борні з відвічними його ворогами.

Хай на вільній землі Вашинґтона не забракне ніодної душі, щоби відмовила жертви чи помочі тим, що перші стали в ряди за свій народ та перші зуміють вщіпити в нашу молодь святий обовязок одиниці супроти свого народа і вітчини та обовязок народу супроти своїх борців-героїв за його волю.

Як попереднього так і сього року Українська Жіноча Громада в Ню Йорку, вибираючись іти з колядою в наближаючіся свята, кличе до участи все жіноцтво цілої Америки пійти примірoм нюйорської Жіночої Громади та сповнити свій материнський обовязок супроти своїх щирих синів.

Жертви ласкаво проситься надсилати на адресу:

Ukrainian Women Ass'n
30 E. 7th St., New York, N. Y.

ЗА УКРАЇНСЬКУ ЖІНОЧУ ГРОМАДУ В НЮ ЙОРКУ:

Стефа Абраґамовська, предсідателька; **Параскевія Дембицька,** секретарка; **Марія Кулик,** касієрка.

Жіноча Громада одержала отсей поклик зі Львова:

Український Народе:—

Отсе третій раз із нагоди Христового Різдва кличе до Тебе голос українських інвалідів, голос тих, що в момент пробудження української державности на тривожній зов Вітчини станули у карні ряди й утворили Українську Армію, яка появилась наґло, мов із під землі виросла. Сини Твої, Український Народе, відчули важну хвилю і з безмірної любови до найвисшого ідеалу культурної нації зарезикували найвисшим особистим добром, і в невимовному терпінню й самопожертвуванню заплатили щасливою будуччиною, кровю, ранами, молодим життям.

Десятки тисяч понесли геройську смерть, тисячі інвалідів ведуть геройське життя, життя-боротьбу серед фізичних і моральних страждань, боротьбу проти невмолимо-жахливих відносин.

Твоїм, Народе, обовязком винагородити фізичну втрату і каліцтво найкрасшим Своїм Синам, піддержати ідейний дух видимих останків У. Г. А. Твоєю повинністю в день родинної радости післати луч світла й крихту сердечного тепла тим, що ради Твойого добра усе стратили. Памятай кождий, що Твоя лепта для інвалідів у теперішну важку хвилю, зворушить неодно зболіле серце старого вояка, а свідомість, що народ про інвалідів не забув, викличе в їх душі те розкішно-болюче геройське почуття, яке мав кождий у годині, коли вкритий крівавими ранами споміж куль і ґранатів вкінці дістався під старанню опіку дбалого лікаря і ніжної сестри-жалібниці.

Нехай цей клич покотиться звучним відгомоном поза границі нашої тісної Вітчини, поза сніжні верхівя Карпат та холодні води океану, і призове щедрий народній дар унещасливленим борцям за Волю України.

У Львові, в грудні 1923 р.

ЗА УКР. КРАЄВЕ ТОВ. ОПІКИ НАД ІНВАЛІДАМИ У ЛЬВОВІ
(ул. Руська ч. 3.):

Радн. З. Лукавецький вр, голова; **Марія Білецька** вр., містоголова; **С. Український** вр., секретар.

МИМОХОДОМ

Любителі народа

Німецькі ґазети роблять багацько галасу з приводу ґратуляційного листа, який ґенерал Людендорф вислав одному реакційному кандидатови з приводу його вибору до бремерського сенату. Ґенерал говорить в своїм листі про баварського диктатора Кара, закидає йому, що він не дбає на німецький нарід.

Як видно, і в Німеччині "нема правди, лише в мене, і в Бога крихітка". І в Німеччині на свою любов до народа покликається якраз той, що своєю пивною революцією показав, як він дбає за нарід.

Слідом буржуазних неуків

Доносять з Москви, що російський комісар війни Троцький вернувся зі своїх вакацій з текою, повною статий на ріжні питання, важні для пролетарської держави. Межи инчими були там і статі про те, яка має бути російська література в пролетарськім раю. Як Вилсон по пунктам справедливість заводив, так Троцький заводить по пунктам пролетарську красу в московській літературі.

Як де инде в світі, так і в Москві, чоловік на основі свого міністерського портфелю береться диктувати в справах, в яких так розуміється, як медвідь на звіздах.

Оборонці селян

Урядова большевицька ґазета „Економіческая Жизнь" подає, що пуд російської (в більшости української) пшениці продається в Лондоні за 138 копійок. З того селяни дістають найбільше 62 копійки, а решта, по відтрученню невеличких коштів перевозу, пропадає в кишенях урядової торговельної організації.

Ось де робітники знають свій інтерес

Доносять з Москви, що підчас виборів до московського місцевого совету майже всі місця здобули собі большевики.

Ся побіда большевиків стоїть у виразнім противеньстві до їх невдач по селах. Як видно з сього, московські робітники добре знають, що з московської націоналістичної політики большевицьких комісарів користає передовсім Москвич.

Ще "Південна Росія"

В своїх рапортах „Економіческая Жизнь" правильно вживає на означеннє України терміну „южная Росія".

Значить, для Українців голоситься українізацію, а для Москалів задержується все, що було за царів.

Большевицький доказ правди.

В литовськім місті Ковні погиб від кулі скритовбийника молодий комуніст Алекса.

Хто міг вбити молодого комуніста, певно не знати. Замітно, однак, що він недавно вернув з Росії, де він їздив прослідживати умови життя робітників під большевицькою владою, а вернувши з подорожи, видав публичну заяву, в котрій остро критикував большевицький уряд та каявся, що дався втягнути в большевицьку отару.

Двоякі революціонери

Показують факти, що на українській іміґрації є два роди революціонерів. Одні з них хотілиби поїхати на Україну, але польський уряд їх, якби міг, не пустивби. Другим польський уряд не робивби перешкод, але зате американський уряд робивби деякі трудности.

Сі другі кажуть, що вони є справдішні революціонери, а перші се фарбовані листи.

Що патріот, то патріот.

Одна польська ґазета з Пітсбурґа в довжезній на два широкі стопві статті представляє відвідини ґенерала Галера в сьому місті.

Готель, сніданне, приняття, банкет, "равцік у Полек", і знова сніданне, обід, і т. д.

Аж дивно, як в того патріота тільки влізеться патріотичної праці.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО САМІ І ЗАПИСУЙТЕ СВОЇ ДІТИ ДО УКР. НАР. СОЮЗА!

ПРАЦЮЙМО ДАЛІ.

Український Народний Союз завдяки щирій праці своїх членів зріс за місяць грудень о 268 дітий та 506 дозрілих членів та члениць. Разом число його членів збільшилося о 774 членів.

Є се один найбільший доспіх щирої праці членів Українського Народного Союза за цілий 1923. рік. Таким доспіхом вони можуть справді похвалитися. Він може бути для них справедливо зазивом до дальшої праці для збільшення числа членів в найбільшій та найсильнійшій українській орґанізації на чужині.

Кождий член певно завважить, що число дітий в місяцю грудни не дописало. В порівнанню з дозрілими членами їх за мало. При добрій волі члени могли певно зорґанізувати їх більше.

З приводу наближаючихся свят положім собі на серци справу Українського Народного Союза, щоби в місяцю січни ми зорґанізували дозрілих членів ще більше, як їх зорґанізували в місяцю грудни та вписали в орґанізацію що найменче в двоє стільки дітий. Така орґанізаційна робота буде доказом нашої орґанізаційної зрілости.

РІЗДВЯНІ СВЯТА НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ

— Мамо! а чи хутко буде Різдво? Скажіть, мамо, що ви купите мені на Різдво? — питаються діти в матері ще за кілька неділь до Різдвяних Свят. І в уяві дітей малюється високий житній або пшеничний сніп у кутку за столом, пахуче сіно на столі й на лавках та на стільцях (ослонах) довкола стола. На столі, поверх сіна, застеленого білою скатертю, миска солодкої куті з медом (конче з медом, а не з цукром) та з маком, побіч богато пирогів ріжних: і з кашою, і з маком, і капустою, і зі сливками, і з яблуками та грушками, і з черешнями та вишнями. Ціла гора, так що тато сівши за стіл, запитує маму, ховаючись за купу пирогів: „Чи бачиш мене, стара" — „Ні, не бачу", відповість мама. — „Ну, дайже Боже, щоби і на другий рік ти мене не бачила!" (Розуміється, за купою пирогів). Далі на столі за пирогами неначе бачать діти, стоять миски з ріжними стравами. Навіть ці полумиски, що на денцях їх намальовані півнички, павичі та ще якісь невідомі пташечки, ті що майже цілий рік стояли на миснику, як прикраса в хаті і ті тепер опинилися тут на столі з пирогами, з вареною рибою, з рибою смаженою, з яблуками і горіхами і т. д. Навіть мід, до якого діти дуже ласі, і тойже у одному полумиску примостився з боку.

Дітям уявляється, як вони, опісля щирого, цілоденного посту, засядуть у білих вишитих новеньких сорочках за стіл, як тато набожно перехреститься, візьме ложку в руки й скаже: „Дайже, Боже, й на другий рік діждатися в щасті та здоровлі Коляди святої і Різдвяних Свят!" — „Дай, Боже!" — відповість мама і всі почнуть їсти кутю. Тато візьме куті в ложку, кине три рази на стелю, вгадуватиме з цього, чи врожайний буде рік слідуючий і чи намолотна вродить пшениця та инше збіжа.

Попоїдять у смак куті й усього того, чим усе богата вечеря на Коляду, будуть діти гратися на соломяному „дідухові" посеред хати. Тато навмисне їм його внесе. А за вікном трохи не всю ніч будуть приходити й відходити гуртки колядників, деякі зі звіздою або з музикою. А на другий день після Сл. Божої будуть гості. Вони принесуть богато гостинців: цукру, цукорків, медівників, оріхів, яблук, мазурків і ще дечого солодкого та смачного.

І чим близше до Різдвяних Свят, чим більше бачать діти приготувань до них — тим більше стають вони нетерпеливими, тим гірше надоїдають мамі питаннями: коли, чи скоро буде Різдво?

Та не тільки дітвора чекає нетерпляче Різдва.

— А подивися но, синку, в який день припадає сього року Різдво? — запитає батько сина або дід унука-школяря.

— Пошукай но календаря в шуфляді та подивися, скілько маємо днів до Різдвяних Свят?

Тими питаннями виявляють вони, що й їм надоїла пісна „свята" Пилипівка, давно хочеться чогось скоромного. Але вони вважають гріхом про це голосно сказати.

— Квапся, сину, — каже батько до сина-парубка — щоб нам до Різдва помолотити, бо коли **сонце поверне на літо**, то нам уже не буде часу. Треба буде дров на рік заготовити й гній під ярину вивезти, а може й ще про що подумати, бо стара (мати) вже щось нездужає сама в хаті порати. А я поїду до млина, поки ще не пізно, треба намолотити й напетлювати, бо перед Різдвом усе буває запізно.

Старі баби, жінки й молоді молодиці — ті все знають докладно, коли буде Різдво, скілько неділь і днів зосталося чекати до Коляди. Вони ходять одна до другої на досвітки, на оденки й на вечерниці, прядуть кужіль, колядують або краще скавати, вчать дітей колядок, щоби вони не гасали, та нишком вираховують скільки вони напряли, а скільки робочих днів мають іще до Різдва, скілько ще вспіють напрясти. А тому й не диво, що баби й жінки все добре знають, скілько днів є до Різдва і в який день воно в цім році припадає. Усі журби й клопоти коло хатного приготування до Різдвяних Свят теж їх обовязок; треба шмаття нашити, попрати, хату побілити, пойти й прибрати, напекти й наварити. А дасть Бог свята, вонди можна буде спочати в куми погостювати тай наговоритися до схочу.

Але найбільше мріють про Різдвяні Свята хлопці та дівчата; як наколядують вони ковбас, сала, книшів, палянаць, пирогів, вареників і готових грошей, наймуть троїсту музику, буде що випити й чим закусити, буде змога натанцюватися й назалицятися, не боячись докірливих слів ні неньки, ні батька, бо на те мовляв свята, на те молодість, яка двічі не повториться...

Одним словом Різдвяних Свят чекають і йалі й старі й молоді.

Чомуж то так? Чому так нетерпляче чекають того Різдва, тієї Коляди? А тому, що Різдвяні Свята, а надто в нас на Україні це найкращі, найвеселіщі і найбогатші свята на протязі цілого року. Двоє найбільших свят у році святкує весь хрещений люд — це Різдво і Великдень. Хоч Великдень, як співають у церковних піснях, Празник Празників, але Різдво в нас на Вкраїні більше звертає уваги на себе й святкується краще Великодня.

Можливо, що це пояснюється цим, що зимою в селян більше вільного часу, ніж на весні, в пору яринної сівби, а може тим, що на Різдво є далеко більший запас усякого продукту, бо весна хоч голодна, але весела, або скажемо навпаки, хоч весела але голодна. Чим більше селянин має вільного часу, чим менше в його голові журби насущним куснем хліба, — чимбільше він здібний на всякі вигадки, які з часом переходять у звичаї й обряди, тим більше складає пісень, приказок, байок, небелиць і т. д. Різдво припадає якраз зимою, коли того вільного часу аж занадто. Тому то Різдво так багате звичаями, піснями (колядками), тимто воно таке веселе, бо є що їсти й пити, є коли й погуляти, тимто всі так нетерпляче його й чекають.

Не маловажну ролю в святкуванню Різдвяних Свят відіграє прастарий, ще до-християнський звичай наших предків святкувати **поворот сонця на літо.**

Все життя на землі залежить від сонця. Тому не диво, що наші прадіди вважали сонце одним із головних богів, як ще тепер Китайці Ще й тепер селяне почитають сонце святим, кажуть „сонечно святе", моляться на схід, умившись росою на нічліг. Тай як його не поважати, коли сонце дає тепло, огріває святу землю й від того все гарно росте? Все любить тепло й радіє ним, а найбільше радіє ним селянин-хлібороб, який зовсім залежить від тепла, цебто від сонця.

Після Корочуна (найкоротшого дня) сонце повертає на літо. Воно підноситься вище, день стає більший і поволи прибавляється тепла. Це викликало велику радість у наших предків. Вони вважали сонце чимсь живим, отже старалися вблагати, вмилостивити його ріжними жертвами, зверути на себе його увагу, приманити теплом огнів. Палити огонь, або як кажуть „палити діда", на Різдво перед сходом сонця, цей звичай подекуди задержався на Вкраїні й дотепер.

Не мало видумали наші предки в честь сонця всяких обрядів, не мало склали пісень, у яких славили сонце. Пізніще коли прийняли християнство, звичаю святкувати зворот сонця на літа не залишили, а лише примінили його до християнського свята Різдва Христового. Обрядові звичаї, сліди пісень у честь сонця в колядках затрималися до нинішнього дня, не дивлячись на тисячелітню давність. Правда, дещо з цих обрядів примінено до християнського святкування, дещо в колядках замінено, щоби колядкам надати християнського змислу. Наприклад кажуть, що сіном тому застелюють стіл і лавки, що Христос родився на сіні, в колядках сонце замінено Христом, землю — його Матірю і т. д.

Розуміється все це перетолковувало, пристосовувало і перелицьовувало священство, не сам народ. Заборонювано також „поганські коляди". Але народ наш так любив співати, що ніщо не помагало. Тоді священство почало складати ріжні вірші в честь Христа й співати їх у заміну стародавніх „поганських". В глухих місцевостях Полісся ще дотепер задержалися старі народні колядки. Нові колядки хоч і більше морального й виховавчого значіння мають, але в них зараз пізнати, що штучні а не народні. Так пр. у коляді кажеться, що пастухи пасли худобу, коли в нас тоді 25 степенів морозу!

Різдвяні Свята — веселі свята, бож то повертає до нас сонце: добрий бог, Даждь-бог (в якого вірили колись наші предки(, усміхається до своїх дітей і обіцює післати на землю Весну-красу, Літечко святе. В ряд з церковними колядками співає народ чимало й своїх гумористичних, веселих колядок. Ось прим.:

Бог предвічний,
Книш пшеничний,
Коб хто дав,
Тоб я взяв,
Тай на печ
Утікав

Крім колядок перелицьованих і церковних та новітніх із „богогласників", у глухих селах Волині й Полісся й дотепер співають колядок, які нічого не мають із Вифлеємом. Прим:

Ой в ліску, в ліску,
На жовтім піску
Ой, Дождь-Боже!
На жовтім піску.

Пава ходила,
Піря губила,
Ой, Дождь-Боже!
Піря губила.

Гандзя*) ходила
Піря збірала,
Ой Дождь-Боже!
Піря збірала.
Піря збірала,
На камінь клала
Ой, Дождь-Боже
На камінь клала.
З каміня брала
В вінок вязала,
Ой, Дождь-Боже!**)
В вінок вязала.

Ця колядка (по деяких селах називають її щедрівкою) очевидно є старого походження. Правда, коли ми розуміємо її так, як вона є, то вона не має ніякої вартости, ніякого змислу. Але коли ми візьмемо під увагу, що ця колядка походить із часів, коли наш народ вірив у Дождь-бога, то вона набірає вартости і змислу. Дождь-Бог прилітав на землю павою, під якою треба розуміти сонце. Пава губила, на землю кидала своє ріжнокомірове піря-проміння, яке перетворювалося, перероблювалося в колосочки всякого збіжа; господиня чи дочка його збірала (чи жала), на камінь клала сушити і в вінок, цебто в снопи вязала.

Так наша молодь співає цих колядок, славить у них Дождь (Даж) бога, хоч і не розуміє їх змислу. Колядує тих колядок, яких колядували наші прадіди тисячу літ тому назад. І незле роблять, бо і ці колядки нам рідн, не гинуть.

Співають ще й инших колядок, побутових, що зложені не в такі давні часи, тому зрозумілі кождому. Прим.

Дівчині:

В саду, в саду красна калина,
Гей, коляда, красна калина
Що найкрасніща Надюня в тата,
Гей коляда, Надюня в тата,
По дворі ходить, як місяць сходить
Гей коляда....
Пішла до хати, паничі в хаті,
Гей коляда....
Її вітають, її питають,
Гей коляда....
Чи ти попівна, чи королівна?
Гей коляда....
Я не попівна й не королівна —
Гей коляда....
Я паняночка, татова дочка,
Гей коляда, татова дочка.

Хлопцеві:

У стаєнці, у новенькій
Стоїть коник вороненький,
Там Максимцьо коника сідлає,
Від таточка виїзджає.
Виїзджає, той питає:
„Кди, сину, виїзджаєш?"
„За горбньку, по дівоньку,
Світи, світи, місячиньку
Світи, світи, ясна зірко
Вийди, вийди, красна дівко!"
Ой у полю береза
Літо й зиму зелена:
Там дівчина стояла,
Русу косу чесала.
„Чого, дівчино стоїш?
Чи ти роду не маєш?
Чи ти роду не маєш,
Чи дороги не знаєш?"
„Мала я їдного брата
Й того в війско забрали.
Як би його забили,
Тоб коники іржали,
Як би його втопили,
Тоб шабелька плавали,
Як би його спалили,
То костри би палили."

Таких і подібних пісень немало співають на Вкраїні.

На Вкраїні від Різдва до Нового Року (цебто від 6-го до 14-го січня нового стиля) а в деяких місцях і до Водохреща (Йордану, вечорі називають Святими Вечорами, селяне нічого не роблять, бо гріх, а тому (хоч не скрізь) молодь не тільки на Коляду, чи на Різдво ходить колядувати, а колядують аж до Водохреща. При тім для Багатого Вечора (вечір перед Новим Роком) і для Писаної Коляди (вечір перед Водохрещами) співаються колядки инші ніж на протязі Різдвяних Свят. В деяких місцях України Колядки перед Новим Роком ще називають „щедрівками".

На Новий Рік малі діти ходять „новолітувати", або „посівати". Бігають вони з хати до хати обвішані торбниками з житом, пшеницею і всякою пашницею, посипають „пашницею" по хаті і співають-примовляють:

„Сію, сію, посіваю,
З Новим Роком поздоровляю.
На новое літо
Роди, Боже, жито,
Жито, пшеницю,
Ячмінь, сочевицю
І всяку пашницею;
Щоб з колосочка
Було жита бочка;
Синкам ділити
Дочка видавати,
Горілочку пити,
Мед купувати
І нас частувати.

Добривечір! винесіть пиріг на вечір!" або коли новолітують у день, кажуть:

„Добридень! Дайте вареник на полудень". Таке віршоване вінчування чи новолітування розповсюджено майже по всій Україні. Посипає хлопчина по хаті пшеницею та всякою пашницею, здоровить із Новим Роком, одержує від хазяйки пирога чи вареника, а від хазяїна трохи гроша, проворно ховає гроші в кишеню, а пироги, горіхи й инше в торбину, натягає на руки батькові рукавиці й біжить через вулицю до другої хати, щоби й там дістати лакому нагороду.

Тішаться діти нановолітуваними дарунками, їхнім власним добром-майном, але радуються й господарі, бо вірять, що чим більше було в них „новолітників", тим кращий урожай Бог пошле на будучий рік.

Ніде в цілому світі не святкують так гарно Різдвяних Свят, як у нас на Вкраїні. Ніодин народ не вміє так веселитися, як наш, український. Ніодин нарід не має стільки обрядових звичаїв і ріжноманітних колядок-пісень, як у нас Українців. **Кого з нас доля, а частіше недоля, поносила по чужих сторонах, то той добре знає, що там нема всего того, що в нас, без чого Різдво робиться не нашим Різдвом, а звичайним святом, яке мало ріжниться від буденного дня. Нема там ні куті, ні вареників, ні сіна, ні снопа, не палять „ідда", не колядують дівчата з парубками попід вікнами, не посипають пашницею, не новолітують діти на Новий Рік. Там тільки є буденна випивка під хрипливу, надоїдливу музику грамофона... і тільки. Перебуваючи на чужині, коли згадаємо, як то у нас на Вкраїні святкують Різдво, — на серці стане сумно, мимоволі сльоза на очах набіжить; якась невидима сила тягне чоловіка до дому, в рідний край. Бо там Різдвяні Свята і в найубожшій семі — багаті, у семі оповитій найбільшим сумом — веселі, бо Різвдяні Свята на Вкраїні такі, яких не знає ні один народ на світі!**

Тому й ми на еміграції, деб не було, у Новому Краєю і всюди, святкуймо українські Різдвяні Свята і лише українські. Святкуймо по можности, бож, самосою, годі щоб свята на чужині, були зовсім такі як у Старому Краю. Це ми розуміємо, бож тут инші обставини, як у Старім Краю. Але не забуваймо старих звичаїв, обичаїв, обрядів, колядок, не забуваймо всего того, що наше — українське! Не даваймо втискатися в наше народнє життя чужим звичаям, бо це дорога до винародовлення. Памятаймо, що Жиди своєю релігією сильні передовсім! Скільки народів згинуло вже, а жидівський нарід усе жие стільки вже століть! Жие хоч розкинений по всему світу! А держиться він привязанням до віри прадідів своїх! С.

*) Імя береться відповідно до того як називається господинп чи її дочка.

**) Замісць: Ой, Дождь (Даж) Боже, в деяких селах співають „Святий вечір".

КОЛЯДУЙТЕ НА РІДНУ ШКОЛУ В СТАРОМУ КРАЮ!

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

ВОЛЮ БУТИ КОЗАЧКОЮ.

(Історичне оповідання).

(Продовження)

(7)

Мустаца вийшов і вернув з двома жінками. Одяг на них був турецький, з широченними шараварами зіпнятими над пятами. Лиця не були позаслонювані, бо тут в сім таборі всі знали, що вони не Турки. Глянувши на молодшу, Сагайдачний нагадав собі слова її батька, котрий сказав, що такої дівчини ніхто не покине. Її краса поразила його так, що він і не чув, що мати говорила до него дякуючи йому за поміч проти Татар. Дівчина, котра вже мала деякий досвід, бо в своїм ще не довгім життю самою своєю появою і своїм поглядом задурманила не одного, зрозуміла причину мовчанки козака, отже сама промовила до него.

— Не лиш мама, але й я дякую вам за вашу поміч. Ми чули, що ви могли оминути стрічу і бій з Татарами, бо вони не на вас наскочили і взагалі про сей ваш скриток нічого не знали. Колиж ви таки вдарили на них, то зробили се для нас, хоч не знали, хто ми. Ви для незнакомих важили власним життем і заплатили власною кровю, власним здоровлем. Се справді лицарство. Коли ви для чужих важили таке, то я дуже цікава, що ви зробили би, коли би в небезпеці були ваші родичі, або ваша любка?

Дівчина говорила се голосно, хоч перед шатром стояв її суджений і все те мусів чути. Може саме тому говорила, щоби чув.

— Любка, чи не любка, — Сагайдачний відповів, — козак робить се, що йому каже робити козаче ремесло, тай тілько. Що швець шие чоботи, ніхто не дивуєся. Ніхто не дивуєся, що вугляр випалює вуголь, що піп молиться за наші душі, що злодій краде, що заяць, хоч би такий що має лише дві ноги і хвалить Господа, втікає. Хоч і вас все те дивуе, дивує вас, що й козак виконує свій промисел; що шаблі не дає ржавіти в піхві. Не його заслуга, що та шабля чи стріла деколи й його шарне. Так вже Бог дав, що хто мечем воює, той від меча гине.

— Ти козаче правду сказав, що заяць втікає тому, бо то його ремесло.

Батько й мати не конче були вдоволені з такої розмови, хоч не здогадувалися, що й козак розумів доньку і знав, до кого вона пе. Йомуж його товариші вже сказали були, що Лях і не думав боронити любку; що соромно втік ще заки ворога побачив. Щоби донька не заговорила яснійше, мати перебила розмову питанням:

— Муж казав мені, що в дальшу дорогу поїдемо в купі. Правда се?

— Може поїдемо, а може ні. Я в військовій службі, отже мені не вільно їздити сюди й туди до вподоби. Мабуть завтра в ночи, або ще під вечір буду знати, куди мені стелиться дорога.

— Дав би Бог, щоби з нами. Вечерою не журіться. Все, що вам треба і вашим хлопцям, зладить наш кухар. Дякуємо вам це раз і доброї ночи. Надіюся, що завтра побачимо вас вже на кони.

Волохи вийшли. Лях, що стояв під шатром на підслухах, зараз приступив до Мустаци і спитав.

— Чи то із значнійших сей козак? Як йому на імя?

— Я не питав його, чи його імя вільно виявити, — Мустаца відповів.

— Тайна вяже вас і супроти мене?! — ляшок спитав оскорблений. Хиба й я маю право знати, з ким поїду...

— Не назвав я йому твого імени, то й тобі не назву його.

— Я чув, що до мого пляну їхати сухопутию ви навернулися лише тому, бо надієтеся на товариство тих козаків. Чи се така велика поміч... тих пять шабель?

— Нині рано вони показали, що дуже велика. Шаблі одного Запорожця стане за десять инших. На добавок вони добре знають шляхи і за їх протекцією переїдемо без напасти крізь Запороже. Найважнійшою причиною, чому я загадав спанібрататися з Запорожцями, є мій намір таки поставити на своїм і до вітчини вернути як тріюмфатор. Надіюся зайти до мети при помочи запорожських шабель.

— Я гадаю, що ще рано говорити з тими очайдухами; ще з такими, про котрих не знаємо, яку вони вартість і силу мають в запорожській громаді.

— Що сей козак не кобилі з під хвоста вилетів, вже знаю. Знаю також те, що ніколи не пошкодить здобути собі прихильність чоловіка, котрий ставши ворогом, міг би пошкодити мені.

— А як він не буде міг, чи не схоче їхати з нами?

— То поїдемо самі.

— Але куди? Морем, чи суходолом?

— Мабуть піду за твоєю радою... суходолом.

Ляшок підійшов до Ілени і обоє пустилися до шатра Мустаців. Кільканацять кроків за ними йшов Мустаца з жінкою. Обоє балакали по волоськи, отже казьо, хоч би чув, не розумів їх.

— Ілена знов химерить, — Мустаца промовив. Казьо не сліпий і готов зміркувати, що він їй осоружний.

— То покине її і тим твою дитину ущасливить. Ілена не зробить сего, бо вона послушна дитина. Знає, що така твоя воля, отже тернить його. І я мовчу. Як він сам покине її, то не її вина буде.

— Добрий мені послух! Як приступить до неї що, то вона неначе би полин вгризла. Коли вона розмовляла з козаком, то Казьо стояв на підслухах і чув, що його суджена, його любка глузує з него.

— По сім, що він зробив нині, вона виправдана.

— Що таке зробив?

— Хиба не знаєш? Ти хиба вже забув, що він втік з боєвища ще заки допевнився, чи йому справді грозить яка небезпека. Втік, полишивши любку на поталу ворогам.

— Хиба вона не знала, що він Лях? Від бика не надійся молока. Досить з него, коли бик биком.

— Коли Ілена почула, що він вернув, хотіла, коли важиться станути перед нею, плюнути йому в лице. Я ледви втихомирила її.

— Ще того мені хибувало! Нині він моя перша надія, друга Запорожці. Через него я гадаю дістати поміч польських вельмож, так як Єремія дістав її.

— Я їй се пригадала і тому вона задавила в своїй груди голоси, котрі їй кажуть, що й вона має право до свого особистого щастя. Всеж таки Казьо не повинен перетягати струни, бо урвеся. Раньше вона не любила його, нині погорджує ним.

На другий день рано Сагайдачний почув себе здоровійшим настілько, що рішився встати і вийти на світ. Насамперед позвав до себе своїх козаків з Касюрою і промовив.

— Вертаємо на Запороже, але не в купі з Волохами. Щоби їх спекатися, треба зробити так, будь то би я дістав з Волощини вісти, котрі спонукали нас пуститися в дальшу дорогу туди, куди ми до сеї пори спраді прямували. Коли вже вістанемо від Волохів і возьмемо назад на Запороже, нам треба буде поспішати дуже скоро. Не буде коли розщибатися за харчами. Щоби по змозі заосмотритися в як найбільший запас треба нам використати нинішну днину. Косюра знає сі сторони. Знає, де можна що вполювати, де можна що купити. Підете з ним. Службі Волоха скажете, що два з вас їдуть до звідунів по вісти. Косюра покаже вам де полювати і з одним з вас поїде до найблизшої оселі купити соли, борошна, каші, пшона, чи взагалі що буде мож дістати. Ті, що підуть будьтоби до звідунів, нехай до табору вернуть аж в ночи.

Не минуло чверть години і козаки з Косюрою виїхали з табору. Сагайдачний вийшов з шатра, минув пару кущів і сів на колоді. По хвили з другого шатра вийшов Мустаца з молодим Турком, на око однолітком Сагайдачного. Козак догадався, що то лише одяг турецький є що той молодий товариш Мустаци... його будучий зять. Побачивши Сагайдачного Мустаца пустився до него. За ним ступав Казьо. Сагайдачний встав і собі рушив до них.

— Се пан Казимір... — Мустаца не договорив, бо Казьо відскочив зо три кроки взад і крикнув:

— Конашевич! Шшелькі дух пана Бога хвалі!

— Поки що, хвалить Бога ще живий, живіський... Петро Конашевич, — Сагайдачний, відповів весело.

— Що се таке?! — Мустаца спитав, позираючи то на козака то на Казя... Ви оба знаєтеся між собою?... Ви мабуть маєте якісь неполагоджені рахунки...

— З паном Казиміром Ґрохольським я ніяких порахунків не мав і не маю. Я мав порахунки з иншими членами його роду. Але ми вже сквітовані. За дві голови пішло рівно дві голови. Ні його рід мому нічого не винен, ні мій рід його родови.

— Правда се? — Мустаца спитав Казя.

— Та правда. Але, між мною і ним пропасть... Я не знав, що він жие. Я гадав, що також погиб. Ось чому його поява так збентежила мене.

— Пізнійше прийду до тебе, — Мустаца сказав до Сагайдачного. Взяв Казя під руку, вернув до свого шатра.

Сагайдачний вернув до свого. Виніс з шатра медвежий кожух, розстелив під шатром і сів грітися до сонця. Між його шатром і шатром Мустаци були кущі, отже він не видів ні того шатра, ні хто до него входить, чи виходить.

— Добре, що я тут з ним зійшовся, та що він пізнав мене, — козак думав. — Тепер Мустаца чейже сам не схоче мене за товариша подорожі. Буде потерпати, що найменша дурниця доведе до суперечки, а то й до бійки між мною і його Казьом, його надією.

В кущах зашелестіло і з них виринула Ілена.

— Я, козаче, до тебе на пару слів, — сказала. — Потай батька. І мамі не сказала, що йду до тебе.

— Я так не хочу. Твій суджений ні приятель, ні товариш мені, але як довго я в товаристві твоїх батьків і твоїм, не хочу стягнути на себе закиду нельояльности.

— Я мушу говорити з тобою. Потому батькови скажу, що говорила з тобою; що сама сказала тобі і що вчула від тебе.

(Дальше буде).

КОГО ДНЕСЬ НАМОВИТЕ ОБЕЗПЕЧИТИСЯ В У. Н. СОЮЗІ, ТОЙ ВАМ ЗА ЦЕ ВДЯЧНИЙ БУДЕ ВСЕГДА.

Н. Д. Телешов.

МИТРИЧОВА ЯЛИНКА.

I.

Був Святий Вечір.

Сторож еміграційного барака, бувший вояк, з сірою, як линяча шерсть бородою, Семен Дмитрович, або просто Митрич, підійшов до жінки і весело говорив, попикуючи люлечку:

— Ну, стара, яку я штуку видумав!

Жінці було не до говорення. Засукала рукави, розстілила ковнір, вешталася в кухні. Приготовляла до Святого Вечера.

— Чуєш, стара! — повторив Митрич. — Кажу, яку я штуку придумав!

— Замісць штуки видумувати, взяв би мітлу та ось павутиння позмітав! — відповіла жінка, показуючи на угли. — Бачиш, павуків розмножили. Пішов би і позмітав!

Митрич не перестав осміхатися, поглянув на стелю, куди вказувала жінка і сказав весело:

— Павутиння не втече — змету... А ти слухай, стара, що то я придумав!

— Ну!

— Ось то і ну. Ти слухай!

Пустив із люльки клубок диму, погладив бороду, присів на лавку.

— Я кажу, жінко, ось що, — почав він жваво, але, але зараз же затявся і глибоко зітхнув. — Я кажу, різдвяні свята прийшли, і всі їх почитають, і всі радіють... Чи не так, стара?

— Ну!

— Ну, ось я і кажу: всі, мовляв, радіють, у кожнього є своє, у кого подарки різдвяні, у кого пири... У тебе, примірoм, кімната буде чиста, в мене також своє вдоволення: горівочки куплю собі тай ковбаски! У кожнього своя втіха буде, — неправда?

— Так щож? — рівнодушно сказала бабуся.

— А то, — зітхнув знову Митрич, — що всім буде Свят вечір, як свято, та ось, говорю, діткам то, виходить, і не буде справжніх свят... Розумієш?... Воно свято то є, а втіхи ніякої нема... Дивлюся я на них, тай і думаю: ех, думаю, несправедливо!... Звісно, сироти... Ні батька, ні неньки, ні рідні... Думаю собі, стара, якось не те! Чому це так, — кожньому чоловікови втіха, а сироті нiщо?

— Тебе, видно, не дослухаєшся! — махнула на нього рукою жінка і взялася мити лавки.

Однак митрич не затихав.

— Предумав я, стара, ось що, — говорив він, осміхаючися. — Треба, стара, діток потішати!... Бачив я богато народа, і на наших панів і Німців бачив... І бачив я, як вони на Різдво дітей потішають. Принесуть що ялинку, прибирують її свічечками й подарками, а діточки їх то просто скачуть із радости!... Думаю собі, стара: ліс у нас недалеко... Зрубаю собі ялинку тай таку втіху діточкам справлю, що всеньке життя згадувати-муть Митрича! Ось, стара, яка штука. Що?

Митрич весело підморгнув і цмокнув устами.

— Ну що?

Жінка мовчала. Їй хотілось скорше прибрати й вичистити кімнату. Вона спішилась, і Митрич своїм говоренням лише заваджав їй.

— Ні, яка видумка, стара? Га?

— А дайже мені спокій ти з своєю видумкою! — крикнула вона на чоловіка. — Вступися з лавки, чого засів! Вступися, ніколи мені з тобою балачку розводити!

— Гарно, стара! — сказав він добродушно. — А як вистрою втіху, так, не бійся, сама скажеш: спасибі!... Кажу, зроблю, то зроблю! Так! Ціле життя згадувати-муть діточки Митрича!...

— Видно, роботи в теб нікої!

— Ні, стара! Робота еї А сказав: зроблю, то зроблю! Дарма, що сироти, а Митрича все життя не забудуть!

Встромив у кишеню погаслу люльку і вийшов на обійстя.

II.

На подвірю, там і сям, були порозкидувані деревяні домики. Їх завіяло снігом. За домиками простягалось широке снігом укрите поле, а дальше виднілася міська рогачка... З вчасної весни і до глибокої осени через місто переходили еміграни. Їх бувало так богато, а та кі були вбогі, що добрі люди побудували їм ці домики. Сторожив домика Митрич. Домики бували всі переповнені, а переселенці, тимчасом, все приходили і приходили. Дівутися їм було нікуди. І ось вони розбивали по полі шатра. Туди і окривались з семею й дітьми в холод і непогоду. Декотрі жили тут тиждень-два, а инші більше місяця, дожидаючись черги на пароходи. В половині літа тут назбиралось народа так богато, що все поле бувало вкрите шатрами. Але під осінь поле мало-помалу пустіло, доми пустили також. А під зиму не було вже нікого, крім Митрича, його жінки тай ще кількоро дітей; не знати чиїх.

На цю зиму у Митрича осталося всім таких сиріт.

— Ось уже гріх, так їй Богу гріх! — роздумував Митрич, здвигаючи плечима. — Куди тепер із цим народом дінутися? Хто вони такі? Відкіля взялися?

Зітхав і підходив до дитини, що самітна стояла на воротах.

— Ти чий такий?

Хлопчик худощавий і блідий, глядів на нього наляканими очима і мовчав.

— Як тебе зовуть?

— Томко.

— Відкіля ти? Як зветься твоє село?

Хлопчик не знав.

— Ну, з батька як зовуть?

— Тато...

— Знаю, що тато... Але ще як? Ось приміром, Петрів, Сидоренко, Голуб, Колаченко? Як жеж він називається?

— Тато...

Митрич привик до таких відповідей. Зітхав. Махне рукою і більше не допитується.

— Батьків, видно, втратив бідненький! — говорив він і гладив хлопчика по голові. — Ех ти, сирітка, сирітка!

— А ти хто таке? — обертався він до иншої дитини. — Де твій батько?

— Помер...

— Помер? Ну, царство йому небесне! А деж мама?

— Померла...

— Також померла?...

Сторож розводив руками, зітхав, збирав таких сиріт і відводив їх до еміграційного урядника. Той також випитував дітей, і також, зітхав, здвигав плечима.

У одних батьки померли, у других ділись незнати куди. І ось таких дітей набралось у Митрича восьмеро, одно від другого меньше. Куди їх дінути? Відкіля прийшли? Ніхто цього не знав.

— „Божі діти!" — називав їх сторож.

Їм призначили один із домиків, найменший. Там вони жили. І там задумав сторож уладити їм, з нагоди празника, ялинку, яку бачив було у багатих панів і у Німців.

— Сказав: зроблю, то зроблю! — думав він, ідучи подвірям. — Хай сиротки за мене Богу моляться. Таку потіху справлю, що все життя Митрича не забудуть!

І, осміхаючись, звернувся до бічного барака.

III.

Служба божа скінчилась. Веcело гуде святочний дзвін. Щовеселіще переливаються в воздусі звуки малих дзвіночків. Празничний народ товпою виходить із церкви. Але Митрич стоїть біля церковної скриньки і гладить на титаря, не може рішитися підійти. Вкінці титар зачиняє скриньку і надягає кожух.

— Ай, пійде! — злякався Митрич. Але підійти до нього боязно. А титар узяв уже шапку.

Бачить, що настала рішаюча мінута, Митрич поступив уперед і, осміхаючись, поклонився:

— З празником, Микито Назарич! — промовив він і загородив титареви дорогу. — Дай Боже здоровля, Микита Назарич!

— Спасибі, спасибі, — відповів титар, котрому вже надоїли сьогодні з поздоровленнями.

— А я до вас, Микита Назарич, з просьбою. Не відмовите доброму ділу...

— Що таке?

— Кажіть видати жмінку недопалків... зовсім найменших... Бо то, сироти... ні батька ні неньки... А свято велике... Я, знаєте, еміґраційний сторож... Восьмеро сиріток осталось... Так ось, ради свят, Микита Назарич... Позичте жмінку.

— Пощо тобі недопалків?

— Втіху хочеться зробити... Ялинку засвітити, так як то у панів.

Титар поглянув на Митрича і мовчки похитав головою.

— Ти що, старий, з глузду, чи що, зсунувся? — говорив він докірливо і не переставав похитувати головою. — Ах, старий, старий! Свічкиж ці перед образами горіли, а тобі їх на дурниці дати.

— Таж недопалки, Микито Назарич...

— Іди, іди! — махнув рукою титар. — І як тобі до голови така дурійка прийшла. Дивуюсь!

Митрич як підійшов із осміхом, так і з осміхом відійшов. Лише йому було вельми прикро. Було ще й соромно перед церковним сторожем, таким, як і він, старим жовніром, котрий тепер глядів на нього з осміхом і здавалось, думав: „що, попався, старий хрін!" Бажаючи доказати, що він не „на чай" просив і не для себе, Митрич підійшов до дідуся і сказав:

— Дім божий... і діти божі... Який-жеж тут гріх, коли я недопалок візьму? Сиротам прошу, не собі... Хай би зрадили... ні батька, тай ні матері... Просто сказати: Божі діти!

В коротких словах Митрич пояснив титареві пощо йому треба недопалків і знову спитав:

— Який-жеж тут гріх?

— А чув, що казав Микита Назарич? — спитав і собі старий жовнір і весело підморгнув оком. — Ось воно і так!

Митрич покрутив головою і задумався. Та нiщо не вдіяв. Він підойняв шапку і, ривнувши жовнірови, пішов до виходу:

— Ну, так бувайте здорові!

— А якихже то тобі недопалків?

— Та всеодно... хоч би й зовсім маленьких! Відложили бим жмінку. Добрий вчинок дітoчкам зробити. Ні батька ні неньки...

Ще десять хвиль і Митрич ішов уже містом із повною кишенею недопалків. Осміхався весело.

Як увійшов у барак, Митрич помолився до образа й весело промовив:

— Ау, публіка, здорові були!... З празником! Рождество твоє, Христе, Боже наш!

У відповідь роздались дітoчі голоси. Митрич, сам не знав чому радіючи, розплакався.

— Ах ви, публіка, публіка! — шептав він, утираючи сльози і осміхаючися. — Ах ви, публіка!

На душі в нього було і сумно і радісно. І діти глядiли на нього також не то з радістю, не то зі смутком.

IV.

Було ясне морозне полудне. З сокирою за ремінем, в кожусі і шапці, натягнений по самі вуха, вертався Митрич із ліса. Ніс за плечима ялинку. І ялинка і рукавиці і чоботи були запорошені снігом. Борода Митрича запушилася інеєм і вуси замерзли. Але він ішов рівними, вояцькими кроками, махав по жовнірськи свобідною рукою. Йому було весело, хоча він і змучився. Вранці він ходив у місто, щоби купити для дітей цукорків, а для себе — горівки і ковбаси, до котрої був дуже ласий. Але купував її рідко і лише в свята.

Не кажучи пiщо жінці, Митрич приніс ялинку просто до шопи і сокирою загострив кінець. Опісля приладив її, щоби стояла, а коли все було готове поніс її дітям.

— Ну, публіка, тепер спокій! — говорив він, уставляючи ялинку.

Діти глядiли й не розуміли, що таке робить сторож. А він усе приладжував і приговорював:

— Що? Тісно стало?... Не бійсь, думаєш, публіка, що Митрич з глуздів зсунувся? А? Помовляв, тісноту робить? Ну, ну, публіка, не сердься! Тісно не буде!...

Коли ялинка огрілась, в кімнаті запахло свіжістю і живицею. Діточі личка, все смутненькі і задумчиві, нечайно повеселіщали... Ще ніхто не розумів, що робить старець. Але всі прочували вже радість, а Митрич весело поглядав на впялені на нього з усіх боків очі.

Потім він приніс недопалки і почав привязувати їх нитками.

— Нумо, ти, парубче! — звернувся він до хлопчика, стоячи на стільци. — Давай-но сюди свічку... Ось так! Ти мені подавай, а я буду привязувати.

— І я! Я також! — почулись голоси.

— Ну, і ти, — згодився сторож. — Один тримай свічки, другий нитки, третій давай одну, четвертий тамто... А ти, Марусю, дивися на нас, і ви всі дивіться. Ось ми, значиться, і всі будемо при праці. Правда?...

Крім свічок, на ялинку повісили всім цукорків, почепивши на долішні галузки. Однак Митрич, як поглянув на них, похитав головою і голосно подумав:

— Авжеж... ріденько, публіка?

Він мовчки постояв перед ялинкою, зітхнув і знову сказав:

— Рідeнько, братіки!

Та як не любувався Митрич своєю вигадкою, однаке повісити на ялинку крім восьми цукорків — не мiг нічого.

— Гм! — роздумував він, походжаючи по подвірю. — Що то придумати би?...

Нараз йому прийшла така думка, що він пристанув.

— А що? — сказав він до себе. — Добре буде, чи ні?...

Закурив люльку і роздумував над питанням: — добре чи ні?... Виходило, що нібито, „добре"...

— Діточки вони малі... нічого не розуміють, — роздумував старець. — Ну, так ми будемо веселити їх... А самі, що? Не бійся, і самим захочеться повеселитися... Так, і стару треба буде почастувати!

Не довго надумувався Митрич рішився. Хоча він вельми любив ковбасу і дорожив кожним кусником, але бажання угостити перемогло всі инші його думки.

— Гарно!... Укрою кожньому по кусочкови і повішу на ниточці. І хлібця по кусничкови вкраю, і також на ялинку. А для себе повішу пляшочку!... І собі наллю, і стару погощу і сиріткам будуть ласощі! Ой, так, Митрич! — весело викликнув старенький, вдаривши себе обома руками по боках. — Ось придумав!

V.

Як лише стемніло, ялинку засвітили. Запахло топленим воском, живицею і зеленю. Все смутненькі і задумчиві, діти радісно закричали, глядячи на вогники. Очі їх оживились, личка зарумянились. А коли Митрич казав їм танцювати довкола ялинки, вони побравшись за рученята, заскакали і зашуміли. Сміх, крики, розмови оживили перший раз цю нудну кімнатку, де з року на рік чути було лише нарікання і сльози. Навіть старенька Митричева жінка із сплудування розводила руками. А Митрич, радіючи всією душею, приплескував у долоні і покрикував:

— Гарно, публіка!... Гарно!

Потім він узяв гармонію і, граючи на всі лади, приспівував:

По дорозі жук, жук,
По дорозі чорний,
Подивися ти на мене
Який я моторний!...

— Ну, стара, тепер закусимо! — сказав Митрич і поклав гармонію. — Публіка, тихо!...

Любувався ялинкою, осміхався, узавшись за підбоки, глядів то на кусничкі хліба, що висіли на ниточках, то на кусники ковбаси, і вкінці закомандував:

— Публіка, підходи по черзі!

Зімав із ялинки по кускові хліба і ковбаси, обділив усіх дітей. Потім зняв пляшечку, і разом із жінкою випив по чарочці.

— Який, стара, я? — питався він, показуючи на дітей. — Поглянь, як їдять сирітки, ось! Жують! Поглянь стара! Радій!

Потім вноvу взяв гармонію, і, позабувши на свою старість, разом із дітьми пустився танцювати, пригравав і приспівував:

„По дорозі жук, жук,
По дорозі чорний!"

Діти скакали, пищали і крутились, а сторож не відступав від них. Душа його переливалась такою радістю, що він не памятав, чи було іще колинебудь у його житю таке свято.

— Публіка! — викликнув він вкінці. — Свічечки догорають... Беріть самі собі по цукорку, і спати пора!

Діти радісно закричали і кинулись до ялинки. Старенький сторож зворушився до сльоз, шепнув своїй жінці:

— Гарно, стара! Їй Богу, так!...

З російського переклав

Михайло Ценевенко.

ВУЖ ТУТАНХАМЕНА.

Тутанхамен дальше мститься за те, що нарушено його вічний спокій. Смерть лорда Карнарвона для всього замало. Але цікаво, що та пімста знайденого фараона досягає навіть таких невинних створінь як пташок.

Після лорда Карнарвона займається розслідженням фараонового грибу його співробітник Говер Картер. Той оповідає таку історію про нову пімсту Тутанхамена.

Вибираючись до Єгипту для розслідження відкритого гробу, Картер купив собі канарка, щоб мати розраду підчас праці на самоті. Пташок був веселий і гарно співав. Але як тільки вже все було готове до розслідження гробу, канарок посумнів і замовк. Та тому, що Картер не прибув ще на місце, роботу відложено на якійсь час. Тоді канарок знова почав співати. А як тільки працю розпочато пташок всих знова.

Та це ще нічого.

В хвилі, коли Картер був у гробівці і мав якраз отворити двері до долішних його кімнат, прийшов післанець із помешкання дослідника і оповів таке:

„До помешкання Картера вліз вуж дістався прямо до його кімнати, окруживши по між ці столика, на якому стояла клітка з канарком таким, робом пташка і поже його".

Не булоб в тім дивного. Такий випадок може трафитися. І Картер булби пояснив ту цілу трагедію з канарком простим випадком.

Та в тій хвилі, як післанець оповідав ту історію, отворено двері до дальших кімнат гробівця. Світло свічок, які присутні мали з собою впало на голову статуї, над головою якої знак королівського достоїнства, находився... вуж.

